

Solrød landsbykirke af Bent Hartvig Petersen

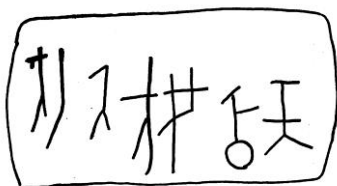

SOLRØD SOGN

Solrød sogn har i århundreder kun bestået af Solrød landsby med omliggende marker og landsbykirken påbegyndt omkring år 1200 er sognets ældste hus.

Landsbyen har som andre landsbyer flyttet sig gennem Jernalder og Vikingetid, og den har først fået sin nuværende plads omkring den tid, da kirken blev bygget. Det vides ikke, om der har ligget en tidligere trækirke på stedet, men med den tætte beliggenhed til Roskilde, der var kirkeligt hovedsæde allerede fra o. år 1020, er en tidligere trækirke sandsynlig.

Den første stenkirke har været et simpelt hus, og kirken har fået sit nuværende udseende gennem flere om- og tilbygninger. På bagsiden af denne folder er *bygningshistorien* beskrevet.

I 1983 blev der ved en udvendig restaurering fundet en del *bomærker* indridset i muren i korets nord-østvæg. Disse stammer sandsynligvis fra de bønder, der i slutningen af 1300-tallet deltog i arbejdet med udvidelsen af kirken mod øst.

Disse bønder kunne ikke skrive, men brugte deres bomærker til at mærke bygninger og redskaber, og de har således skrevet deres "navn" som en hilsen til os i dag.

Kirken har i årenes løb haft mange forskellige *ejere*. Efter reformationen har den tilhørt Kronen, men efter 1687 har den tilhørt private ejere og i 1795 blev den købt af Vallø Stift. Først i 1910 overgik kirken til selveje og blev overtaget af Solrød sogn og menighedsråd.

Som en del andre kirker i Østsjælland er kirken gulkalket, og - i følge traditionen - skyldes dette, at disse kirker har tilhørt Vallø Stift.

Der er senere bygget *nye kirker* i Solrød sogn. Fra o. 1915 begyndtes sommerhusbebyggelse i det hidtil ubebyggede strandområde, og allerede i 1934 dannede en kreds af sommerhusbeboere en forening til opførelse af en kirke i området og i 1938 rejstes en træbygning som *midlertidig kirkesal*. Denne blev i 1967 overtaget af Solrød menighedsråd og indviet til folkekirke på stedet. I 1982 afløstes trækirken af den nye *Solrød Strandkirke*, der i dag er sognets hovedkirke med kontorer samt menigheds- og undervisningslokaler. Solrød sogn har i dag ca. 9000 indbyggere, hvoraf de 8500 bor i Strandområdet.

Solrød Kirkesal
bygget 1938
nedrevet 1980

Solrød
Strandkirke
indviet 1982

KIRKENS INVENTAR

Altertavlen

Det første man ser i kirken er altertavlen er fra o. 1630 og udført på et Roskilde værksted i barokstil af egetræ. Altertavlens størrelse tyder på, at den oprindeligt er bestemt for en større købstadskirke.

Fire slanke søjler indrammer hovedfeltet og de 2 sidefelter i tavlens midterste del. Altertavlen har sikkert oprindeligt været forsynet med vingefløje i samme stil som topstykket, og har været en katekismustavle med de 10 bud, Fadervor og nadver-indstiftelsesordene. I midterfeltet er indsat et maleri af E. Storch 1855 og forestillende Kristus og Magdalene. Før en restaurering 1939-40 var altertavlen egetræsmalet, men blev så tilbageført til de oprindelige farver. De 2 sidehængte billedskærerarbejder ud for hovedfeltet er tilføjet o. 1950 som erstatning for tidligere altervinger og udført af den lokale billedskærer Poul Borre. Altertavlen er dateret med Chr. IV's navnetræk.

Døbefonten og tilbehøret

Døbefonten er udhugget i granit og er sandsynligvis jævnaldrende med den ældste kirke fra o. år 1200. Kummen har på et tidspunkt været opmuret, men har nu sit oprindelige udseende. I katolsk tid var døbefonten anbragt ved indgangen.

Til døbefonten hører et *dåbsfad* fra slutningen af 1500-tallet. Det er et sydtysk arbejde med Habsburgernes våben og en fire gange gentaget indskrift: "Gott sei mit uns", og et *fontlæg* i træ forarbejdet i 1656.

Dåbskanden er i empireform af tin med en hank af sammenslyngede slanger. Den er en ret almindelig type på egnen.

Altersølv

Alterkalken er i renaissancestil, graveret P. S. 1578. Den er dog først endt i kirken efter svenskekrigene o. 1660, fordi det er noteret af de svenske soldater stjal den oprindelige kalk.. På foden er der et lille krucifiks og en fugl over en slange. Det sidste symboliserer sikkert Helligånden og djævelen, som må ligge under dér, hvor Helligånden virker.

På den smukke tungede fod er indgraveret nadverordene på latin.

Dysken er af sølv, forgyldt og forsynet med et graveret cirkelkors.

Oblatæskan til alterbrødet er i bunden stemplet med Københavns byvåben, årstallet 1696 og et vers: "Til Solrød Kirche jeg en Tiener er og bliver...".

Mindetavle for faldne soldater

I skibets nordvæg er ophængt en mindetavle for 3 af sognets unge bondsoldater, der faldt i "Treårskrigen 1848- 50". De faldne er:

- * *Jens Pedersen*, 27 år. Dødeligt såret i slaget ved Fredericia 6. juli 1849
- * *Jens Jensen*, 26 år. Faldet i slaget ved Isted 25. juli 1850
- * *Peder Hansen*, 31 år. Såret i slaget ved Isted og død af sine sår 3 måneder senere på et feltlazaret efter "smertefulde operationer"

Prædikestolen

Prædikestolen er fra 1590 og kirkens mest bemærkelsesværdige inventar. Den er i høj-renæssancestil fra omkring 1590. Prædikestolens fire felter er forsynet med evangelistsymbolerne i en smuk udskæring:

- * Mattæus symboliseres ved mennesket
- * Markus ved løven
- * Lukas ved oxen
- * Johannes ved ørnen.

Lydhimlen over prædikestolen er yngre. Den bærer årstallet 1705 og er forsynet med et lille hjelmet våbenmærke, som sikkert henviser til den daværende Sognepræst i Jersie-Solrød Jens Kaalund, i hvis embedstid den blev opsat og malet. Han er sikkert også forfatter til indskriften på lydhimlen: "Kommer Børn, hører mig, jeg vil lære eder Herrens Frøcht".

Stolestaderne

De første 12 stolestade gavle er originalt udskårne stader i fyrretræ fra omkring 1550- 75 i ung-renæssance stil. Udskæringerne frembyder profilstillede mande- og kvindehoveder med fantasifulde hovedbeklædninger og i felterne herunder dyre- og fuglehoveder.

Disse stole gavle blev bevaret, da man i 1856 opstillede nye stolestader i kirken, men de blev anbragt i tårnrummet og først flyttet frem i kirken, da den sidst blev restaureret i 1993

Grave i kirken

Flere personer er gennem tiderne begravet inde i kirken. Under alteret fandt man i 1759 en åben muret begravelse, hvori der stod 3 kister for medlemmer af familien til pastor Kaalund, der var præst i Jersie-Solrød fra 1697 til 1722. I dag er denne murede krypt fyldt op.

Orglet

Orglet i Solrød Kirke er fra 1973, og erstattede et harmonium fra 1909. Instrumentet har 8 stemmer.

Præstetavle i våbenhuset

I våbenhuset er ophængt en nyere præstetavle, der oplister sognets præster fra Reformationen og til i dag. Tavlen fortæller således også om sognets tilhørsforhold:

- * Fra Reformationen var Solrød sogn annekssogn i Jersie-Solrød pastorat
- * I 1816 blev Solrød i stedet for annekssogn i Havdrup-Solrød pastorat. I dette pastorat oprettedes i 1975 en stilling for en residerende kapellan med bolig i Solrød sogn
- * I 1981 blev det store Solrød sogn udskilt som selvstændigt pastorat med 2 præstestillinger

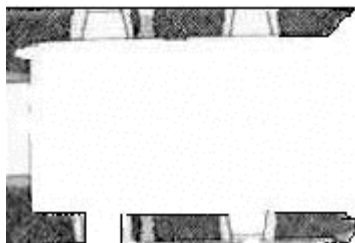
Kirkens klokker

En smal *tårntrappe* fører op til tårnrummet med kirkens klokker:

1. klokke blev så vidt vides afleveret i 1528 som klokkeskat.
2. klokke er den ældste nuværende klokke fra 1614 med følgende latinske indskrift: "*Verbum domini manet in æterum Anno Domini 1614*"
3. klokke er fra 1640 med følgende delvis tyske indskrift: "*Udi Jesu Nafn Gud tihl Ere, til Solrød Kirke. Aus dem Feur bin ich geflossen, M. Hanns Meyer in Helsznor hat mich gegossen Anno 1640*".

Solrød Landsbykirkes bygningshistorie

Senromansk tid ca. 1200

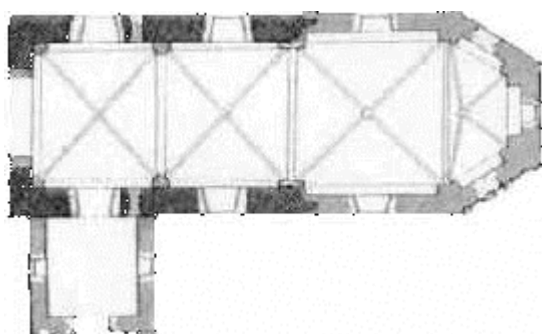
Byggematerialerne til den oprindelige kirke var limstenskvadre sandsynligvis hentet på Stevns klint. Den oprindelige romanske kirke har kun bestået af skib, et mindre kor og måske en apsisrunding. På grund af flere nedrivninger og ombygninger, er der kun spor af den første kirke i skibet. Det oprindelige skib har haft små højtsiddende romanske vinduer, hvoraf kun det vestre par endnu kan spores efter tilmuring. Desuden kan man tydeligt se, hvor den gamle norddør er tilmuret. Sct. Ibs kirkeruin i Roskilde giver et godt indtryk af, hvordan Solrød Kirke oprindeligt har set ud

Grundplan fra slutningen af 1300-tallet

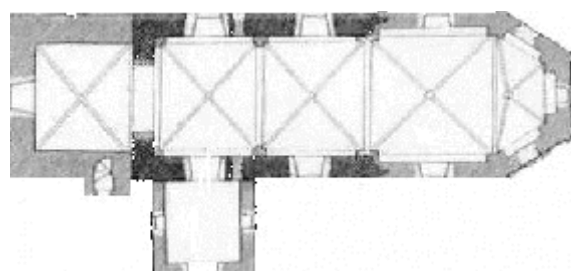
Det romanske kor og triumfvæggen blev revet ned, og koret udvidet til samme bredde som skibet.

Det er ved denne udvidelse at bønderne, der har medvirket ved byggeriet, har sat deres bomærker i nordøstvæggen af den nye kortilbygning

Kirken efter 2. ombygning i 1400-tallet

Noget senere i 1400 tallet fandt 2. ombygning sted. Skibets flade loft blev erstattet med hvælvinger, og våbenhuset blev bygget til. Våbenhuset var oprindeligt forsynet med kamtakker. De omtales i en synsforretning fra 1667, men er senere blevet fjernet, så gavlen nu er lige. Dør og vinduer i våbenhuset er fra nyere tid.

Grundplan fra 1500 tallet

Ved sidste ombygning kom tårnet til. Det skete ved en indvendig udvidelse af kirken mod vest. Tårnrummet blev overhvælvet som skib og kor, og væggen mellem skib og kor gennembrudt og forsynet med bue.

Adgangen til tårnet foregår gennem en lille fladbuet dør og op ad en snæver snoet stentrappe.

Kirken har undergået en del restaureringer gennem tiderne. Den sidste fandt sted i 1993, hvor alle stolestader fik nye og lysere farver og hvor prædikestolen blev ført tilbage til de oprindelige farver. Der blev indlagt el-varme og trægulvene i stolerækkerne blev erstattet af klinkegulv. Der er desværre ikke fundet bevaringsværdige kalkmalerier.

